Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2024–2025

26 485 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Nr. 449

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSHULP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 februari 2025

De Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) is in juli 2023 door de toenmalig Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, mevrouw Schreinemacher, gevraagd om te adviseren over hoe de Nederlandse overheid de maatschappelijke betrokkenheid bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals – SDG's)[1] kon versterken.[2] De SDG's zijn zeventien brede ontwikkelingsdoelen die alle VN-lidstaten in 2015 met elkaar hebben afgesproken.[3] Deze doelen gaan ook over thema's die in Nederland actueel zijn, zoals bestaanszekerheid, onderwijs, gezondheidszorg, betaalbare woningen, milieu en economische kansen. Voor het behalen van deze SDG's is het noodzakelijk dat inspanningen van de overheid, burgers en bedrijven op elkaar aansluiten.

De AIV heeft in reactie op deze vraag op 16 september 2024 het briefadvies *«Onlosmakelijk verbonden: SDG's in Nederland en de rest van de wereld»* uitgebracht.[4] Hierbij bied ik uw Kamer de kabinetsreactie aan.

Kern advies AIV

De AIV wijst in het advies op de vele maatschappelijke organisaties, bedrijven, en burgers die een actieve rol spelen bij initiatieven en programma's om de SDG's te behalen. Deze tonen volgens de AIV aan dat er in delen van de samenleving betrokkenheid en wil bestaat om aan de slag te gaan met de doelen. Volgens de AIV ontbreken echter de schaal en

[1] The 17 Goals

[2] Adviesaanvraag Betrokkenheid bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) | Adviesaanvraag | Adviesraad Internationale Vraagstukken

[3] Het principe Leaving No One Behind is onderdeel van de SDG-agenda en draait om aandacht voor de zogenoemde «bottom 40 per cent». Alle segmenten van de samenleving moet profiteren van de SDG's.

[4] Het volledige advies is bijgevoegd als aparte bijlage.

kst-26485-449
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2025

de middelen bij eerdergenoemde initiatieven en programma's om echt het verschil te maken. Ook noemt de AIV het ontbreken van een SDG-implementatieplan van de Rijksoverheid, waardoor een overkoepelende visie en duidelijke prioriteiten ontbreken. Bedrijven missen, zo stelt de AIV, heldere beleidskeuzes gebaseerd op een overkoepelende visie op de samenleving en economie van de toekomst waar zij hun eigen veranderstrategie op kunnen baseren.

De AIV adviseert dat de Nederlandse overheid steviger moet inzetten op het behalen van de wereldwijde SDG-doelen, gezien het nationale belang van internationale samenwerking. De AIV stelt daarbij een missie-gedreven aanpak voor rond de prioriteiten van het kabinet voor internationale samenwerking (voedselzekerheid, watermanagement, migratie) om focus aan te brengen.[5]

Kabinetsreactie algemeen

Het kabinet dankt de AIV voor het advies dat Nederland meer moet inzetten op het behalen van de wereldwijde SDG-doelen. Het kabinet is evenwel niet van plan om over te gaan tot een specifieke versnelling of intensivering van de SDG-inzet van Nederland. De bezuinigingen die dit kabinet heeft afgesproken, nopen tot het maken van scherpe keuzes. Voor het behalen van de SDG doelstellingen in Nederland wijst het kabinet erop dat het kabinetsbeleid, zoals bijvoorbeeld de inzet op bestaanszekerheid en de brede aanpak van armoede en schulden, daaraan bijdraagt.

Wel verwelkomt het kabinet het advies van de AIV om focus aan te brengen in lijn met de prioritaire thema's van het huidige kabinet op het gebied van ontwikkelingshulp, te weten: voedselzekerheid, watermanagement en gezondheid. Op dit vlak gebeurt kabinetsbreed al veel in binnen- en buitenland. Daarnaast wil het kabinet binnen de reeds bestaande SDG-inzet de aandacht voor en de rol van Nederlandse bedrijven vergroten. Hieronder volgt per aanbeveling de reactie van het kabinet.

1. De wereldwijde SDG-voortgang is in het Nederlands belang

Erken dat versterkte inzet ten behoeve van de wereldwijde SDG-voortgang in het Nederlandse belang is, onderdeel van een internationale afspraak en daarmee een publieke taak. Bredere betrokkenheid en afspraken met bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven maken daar onderdeel van uit.

Nederland is als handelsland gebaat bij een stabiele, veilige en welvarende wereld. Nederland heeft zich in lijn met dit belang, net als alle 193 VN-lidstaten, zich eerder gecommitteerd aan de SDG's.

De Nederlandse betrokkenheid bij de SDG's is vanaf het begin niet slechts een overheidsaangelegenheid geweest, maar is tot stand gekomen met behulp van het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld. Deze actieve betrokkenheid van het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties leidde in 2013 tot een manifest (SDG Charter) hoe het bedrijfsleven en maatschappelijke middenveld konden bijdragen aan de SDG's.[6] Inmiddels is de SDG Charter overgegaan in de platformorganisatie SDG Nederland waar meer dan 1400 maatschappelijke organisaties,

[5] AIV verwijst met «missie-gedreven aanpak» naar het werk van de econoom Mariana Mazzucato. Zij pleit voor gerichte, ambitieuze en meetbare missies die maatschappelijke uitdagingen aanpakken en samenwerking stimuleren tussen publieke en private sectoren.
[6] Home - SDG Nederland

jongerengroepen, gemeenten, financiële instellingen, onderwijs- en kennisinstellingen en bewonersnetwerken onderdeel van uit maken. Het kabinet continueert de samenwerking met SDG-Nederland en werkt binnen de bestaande structuren samen met het Nederlandse bedrijfsleven en financiële instellingen. Jaarlijks informeert het kabinet, samen met deze partners, uw Kamer in de nationale SDG rapportage.[7]

2. Een overkoepelende nationale langetermijnstrategie

Werk aan het ontwikkelen van een overkoepelende nationale lange termijn strategie met een duidelijke focus en missie-gedreven aanpak, met nadrukkelijk aandacht voor de dimensie «elders».[8]

Voor het kabinet geldt het regeerprogramma als leidraad en daarbij ligt de focus op de problemen die Nederlanders ervaren. Dat neemt niet weg dat het kabinet daarbij internationale verplichtingen niet uit het oog verliest en netjes nakomt.

Wel kent Nederland een lange traditie van langetermijnverkenningen. Zo brengen de planbureaus de Welvaart en Leefomgeving scenario's uit (de zgn. WLO-scenario's).[9] Dit betreffen scenariostudies waarin trends en toekomstige onzekerheden worden verkend die betrekking hebben op onder andere demografie, economie, mobiliteit en klimaat. Meer recentelijk presenteerde het CPB het rapport: «Kiezen voor later: vier visies voor 2050».[10] Hierin schetst het CPB dat het realiseren van een langetermijnvisie keuzes vereist. Zo wordt in deze langetermijnverkenning duidelijk dat kiezen voor meer materiële welvaart ook meer ongelijkheid en vervuiling met zich meebrengt.

Tevens hecht dit kabinet, zoals benoemd in het regeerprogramma, aan het maken van toekomstbestendig en coherent beleid.[11] Het Beleidskompas – zijnde de centrale werkwijze voor het ontwikkelen van beleid binnen de Rijksoverheid – draagt daaraan bij. In het Beleidskompas worden beleidsmakers onder meer geholpen de beleidseffecten op verschillende dimensies van brede welvaart in kaart te brengen. De toets «Effecten op Ontwikkelingslanden», met oog voor de SDG's, maakt al sinds 2019 onderdeel uit van (de voorganger van) het Beleidskompas. Recent heeft de Staatssecretaris Rechtsbescherming in de Kamerbrief inzake de kabinetsreactie op het WODC-rapport op het gebruik van het Beleidskompas binnen de Rijksoverheid[12] aangegeven welke acties de komende tijd worden ondernomen om de bekendheid en het (correcte) gebruik van het Beleidskompas te vergroten en te versterken.

3. Missies die binnen- en buitenland verbinden, op voedsel, water en migratie

Formuleer gerichte en concrete missies die binnen- en buitenland verbinden, op de speerpunten uit het hoofdlijnenakkoord (voedsel, water en migratie) en gebruik deze om maatschappelijke betrokkenheid bij de SDG-agenda te stimuleren.

---

[7] Achtste SDG rapportage - Nederland op weg naar brede welvaart | Rapport, Kamerstuk 34 298, nr. 40

[8] De dimensie elders gaat over de mate waarin welvaart in Nederland op de korte termijn ten koste gaan van de welvaart van mensen elders in de wereld.

[9] Centraal Planbureau, Planbureau voor de Leefomgeving, Sociaal en Cultureel Planbureau

[10] Kiezen voor later: vier visies voor 2050 | CPB.nl

[11] Zo staat in hoofdstuk 7 van het regeerprogramma: «Om beter voorbereid te zijn op de toekomst komt er een interdepartementale strategische (kennis)agenda en samenwerking op lange termijn opgaves».

[12] Kamerstuk 29 362, nr. 367

De prioriteiten uit het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma zijn leidend voor het kabinet en conform de aanbeveling van de AIV worden deze onderling ook verbonden, zowel voor binnenland als voor buitenland. Zo worden de Nederlandse belangen op het gebied van migratie, handel en veiligheid verbonden met thema's waar Nederland goed in is: voedsel, water en gezondheidszorg.

Het is van belang, ook bij deze prioritaire thema's, dat het buitenlandbeleid op het gebied van ontwikkelingshulp en ander beleid van de Rijksoverheid in binnen- en buitenland elkaar versterkt en niet tegenwerkt. Het kabinet kiest er daarom voor om het actieplan beleidscoherentie voort te zetten, zoals eerder geadviseerd door de IOB[13] in de evaluatie van het actieplan «Beter afgestemd?».[14]

Het kabinet werkt aan verschillende transitieprogramma's die raken aan beleidscoherentie. Zo werkt het huidige kabinet aan de vernieuwde aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN), de Nota Ruimte en de nieuwe Nationale Omgevingsvisie.[15] Een ander voorbeeld is het Actieplan groene en digitale banen waarbij het kabinet maatregelen neemt om de krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken, in sectoren met banen die belangrijk zijn voor de klimaat en digitale transitie.[16] In deze aanpakken is er gelijktijdig en integraal aandacht voor de thema's water en voedselzekerheid met aandacht voor de geldende internationale doelen op deze terreinen. In de aankomende beleidsbrief over ontwikkelingshulp ontvangt uw Kamer meer informatie over de strategie voor het versterken van ontwikkeling elders in de wereld. Nederland werkt, in nauwe afstemming met internationale partners, aan het bevorderen van sociaaleconomische ontwikkeling in partnerlanden in lijn met de internationaal geldende ontwikkelingsdoelen en met een focus op eerdergenoemde prioritaire thema's.

Om -zoals ook de AIV adviseert- de verbinding tussen binnenland en buitenland scherper aan te zetten, zal vanaf mei dit jaar, de jaarrapportage Beleidscoherentie voor Ontwikkeling samengevoegd worden met de jaarlijkse Nationale SDG Rapportage om zo de koppeling tussen de voortgang op SDG's in Nederland en de effecten van het Nederlands beleid elders te versterken.

4. De SDG-agenda als chefsache binnen de Rijksoverheid

Maak de SDG-agenda tot chefsache binnen de Rijksoverheid.

De AIV adviseert de SDG-coördinatie bij het Ministerie van Algemene Zaken te beleggen, zoals in sommige andere Europese landen het geval is. Anders dan de andere landen waar het AIV-advies naar verwijst, is het Ministerie van Algemene Zaken in Nederland een relatief klein ministerie. Het zwaartepunt en de verantwoordelijkheid voor het beleid liggen in Nederland, niet bij het Ministerie van Algemene Zaken, maar bij de betreffende vakdepartementen en verantwoordelijke Ministers. Het ligt daarom niet voor de hand om de aansturing van de SDG's en brede welvaart bij het Ministerie van Algemene Zaken te beleggen. Binnen het kabinet heeft de Minister van BHO een coördinerende rol op de SDG-inzet van het kabinet als geheel. Vanuit deze coördinerende rol wordt, via de

---

[13] Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

[14] Rapport – Beter afgestemd? Evaluatie van het Actieplan Beleidscoherentie voor Ontwikkeling, Kamerstuk 36 180, nr. 58

[15] Nationale Omgevingsvisie | Tweede Kamer der Staten-Generaal, Kamerstuk 34 682, nr. 207

[16] Het Actieplan Groene en Digitale Banen, Kamerstuk 29 544, nr. 1173

nationaal coördinator SDG's, ervoor gezorgd dat er nauw wordt samengewerkt met de andere vakdepartementen op de SDG-inzet. Dit gebeurt via de SDG-contactpunten bij de andere departementen. Zij zorgen voor de coördinatie op de SDG-agenda binnen en buiten hun departement. Dit komt jaarlijks bij elkaar in de Nationale SDG rapportage aan uw Kamer.

5. Burgerinitiatieven ten behoeve van internationale samenwerking

Faciliteer burgerinitiatieven ten behoeve van internationale samenwerking en versterk mondiaal burgerschap.

De AIV adviseert in dit verband om een ambassadeur «Maatschappelijke betrokkenheid SDG's» aan te stellen. Dit zou een impuls geven aan het verbinden van succesvolle burgerinitiatieven met de formele programma's op het gebied van internationale samenwerking. Bovendien zou dit volgens de AIV een kosteneffectieve maatregel zijn omdat het een kwestie is van het mobiliseren en verbinden van bestaande (particuliere en private) initiatieven. Wanneer burgerinitiatieven zich meer gezien en gesteund voelen, kan dat, volgens de AIV, positief afstralen op het algehele beleid voor internationale samenwerking en haar effectiviteit vergroten.

Het kabinet ziet dat Nederlanders betrokken zijn bij ontwikkelingslanden. Daarom komt het kabinet met een instrument dat deze initiatieven stimuleert en ondersteunt, zoals ik schreef in mijn brief over de toekomstige samenwerking met maatschappelijke organisaties van 11 november 2024.[17] Over de uitwerking hiervan wordt uw Kamer voor de zomer geïnformeerd.

Ook wil het kabinet een overheid die luistert naar wat er in de samenleving speelt, om de wensen van burgers zoveel mogelijk mee te nemen in het kabinetsbeleid. Zo worden voor de beleidsbrief ontwikkelingshulp verschillende consultatierondes georganiseerd en worden ambtenaren aangemoedigd burgerinitiatieven te bezoeken en zo de link met de praktijk te versterken. In het licht van de bezuinigingen en de scherpe keuzes die daarbij komen kijken stelt het kabinet hiervoor echter geen nieuwe ambassadeur aan.

6. De toekomst van de duurzame ontwikkelingsagenda na 2030.

Draag proactief bij aan de mondiale discussie over de toekomst van de duurzame ontwikkelingsagenda na 2030

Nederland zal proactief de belangen van het Koninkrijk blijven behartigen bij de discussie over de toekomst van de duurzame ontwikkelingsagenda na 2030. Ik ondersteun daarbij ook de aanbeveling Nederlandse bedrijven en maatschappelijke partners vroegtijdig te betrekken. Zoals eerder beschreven beschikken wij hiervoor in Nederland reeds over een ervaren partner in de vorm van de platformorganisatie SDG Nederland. Vanzelfsprekend zal dit netwerk benut worden bij het bepalen van de Nederlandse inzet voor de toekomst van de duurzame ontwikkelingsagenda na 2030.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp,
R.J. Klever

---

[17] Kamerbrief over toekomstige samenwerking met maatschappelijke organisaties ontwikkelingshulp, Kamerstuk 36 600 XVII, nr. 13